

Proeftuin Zundert

Jeroen Hasselaar

Nivel, Radboudumc, Agora

22-2-2024

Sociale aspecten van palliatieve zorg:

Een collage

NIVEL

Kennis voor betere zorg

Radboud Universiteit

Palliative
Care is

whole
person

for the entire
dying journey

for every
age and
every stage

about the
community
of care

about
choice, autonomy
& dignity

<https://www.cotaqld.org.au/>

Radboudumc

Agora
Léven tot het einde

De winterse reis

Schubert & van Gogh

Een ongewone combinatie en inspiratie?

Van Gogh, 1884

Schubert

GOEDE NACHT

Ik kan zelf voor mijn reizen
Niet kiezen uur en tijd,
Moet zelf de weg mij wijzen
In deze donkerheid.

De maan stuurt mij als makker
Een flauwe schaduw mee,
En op de witte akker
Zoek ik een spoor van 't ree.

Ik zal je droom niet storen,
jij bent ook veel te moe,
moet mijn vertrek niet horen:
zacht, zacht de deuren toe!

'k Schrijf, nu 'k eruit ga knippen, op 't
poortje "Goede nacht", zodat je zult
begrijpen: aan jou heb ik gedacht.

Vertaling Lau Kanen

Schubert

SERENADE

Zocht een wijze in de scharen
Mensen ooit met een lantaren;
Hoeveel schaarser nog dan goud
Is een mens die van ons houdt?
Zingt dus vriendschap jou een lied,
Meisje, liefje, slaap dan niet!

Schubert

DE LINDENBOOM

Bij de fontein vóór 't poorthuis,
Daar staat een lindenboom.
Ik droomde in zijn schaduw
Zo vaak een zoete droom

De koude winden kwamen
Mij in 't gezicht gewaaid;
De hoed vloog mij van 't hoofd af,
Ik ben niet omgedraaid.

Nu ben ik vele uren
Ver van die plaats vandaan
En steeds nog hoor ik 't ruisen:
"Daar kon je rusten gaan!"

Palliative
Care is

whole
person

for the entire
dying journey

for every
age and
every stage

about the
community
of care

about
choice, autonomy
& dignity

<https://www.cotaqld.org.au/>

Radboudumc

Agora
Léven tot het einde

Hoe zorgen wij voor elkaar?

- Professionele zorg
- Zorg van familie
- Vrijwilligers
- Buurtzorg
- Scholen
- De werkomgeving

Zie ook dr. Marieke Groot, It takes a village, HR, 2020

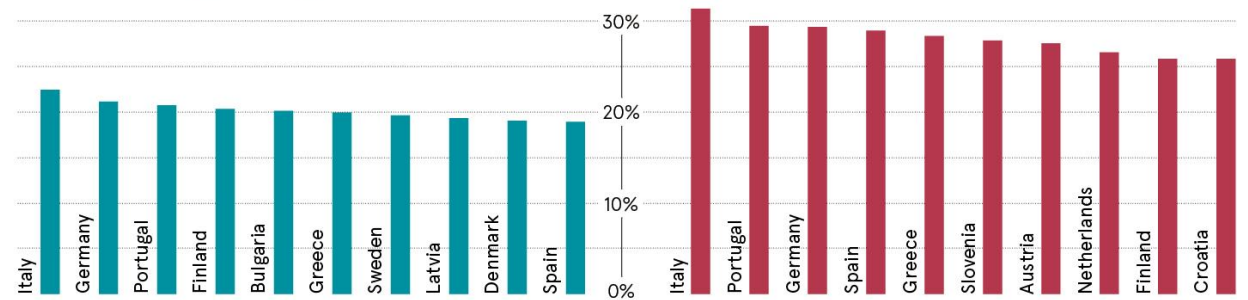
Hoe kunnen we voor elkaar blijven zorgen?

- Veroudering van de bevolking
- Meer druk op personeel in de zorg
- Rol van informele zorg?

PROPORTION OF EUROPEAN POPULATIONS AGED 65 AND OLDER

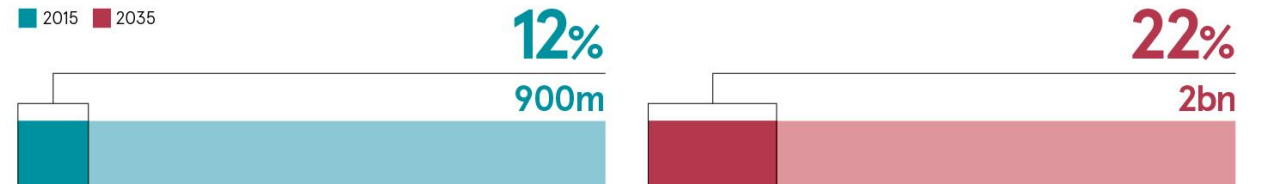
Top ten countries for 2015 and 2035

United Nations 2017

GLOBAL POPULATION AGED 60 AND OLDER

2015 2035

World Health Organization 2018

<https://www.raconteur.net/healthcare/ageing-population-healthier/>

Bredere maatschappelijke ontwikkelingen

- De onverwachte comeback van infectieziekten
- Politieke instabiliteit, veel mondiale onrust
- Bestaanszekerheid als thema vanwege hoge prijzen

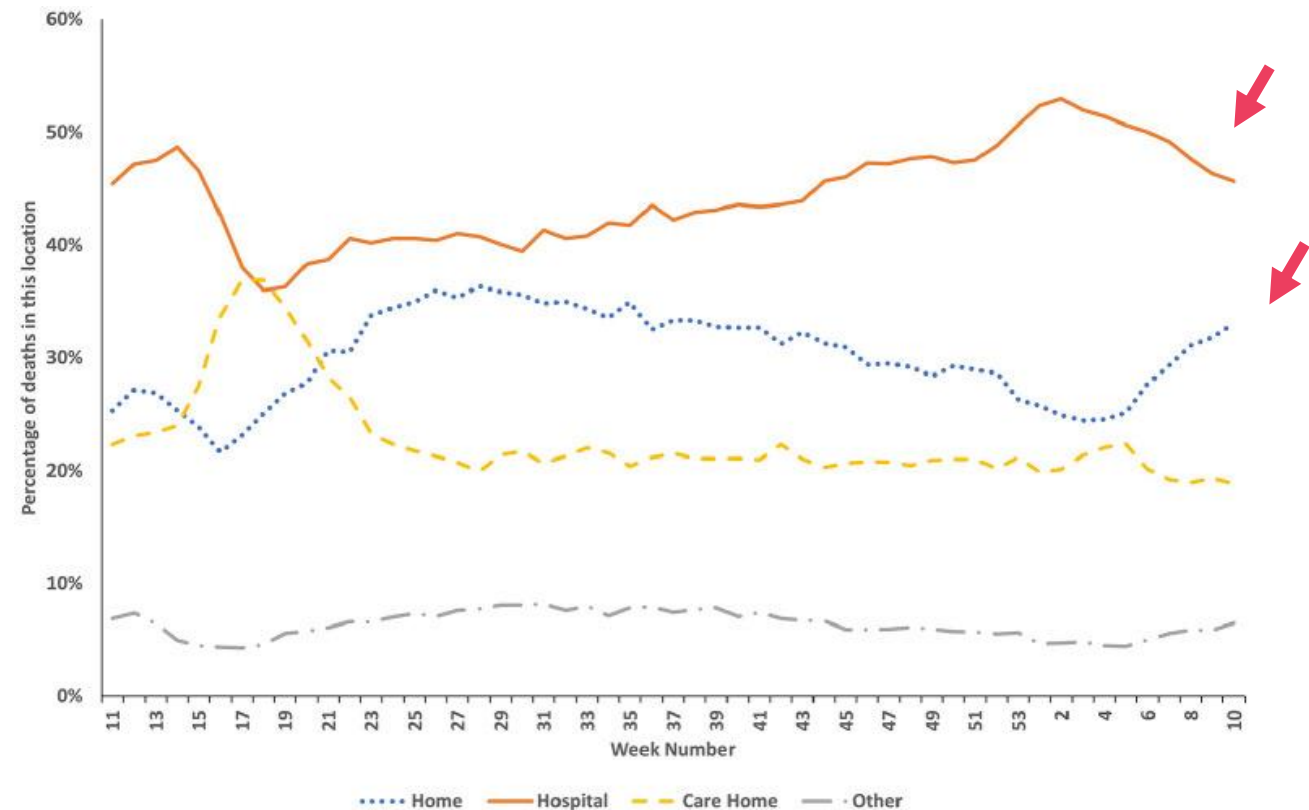

Waar mensen overlijden na Covid

- Plaats van overlijden

Meer thuis, minder ziekenhuis

Donnell S B et al. Changes in mortality patterns and place of death during the COVID-19 pandemic: A descriptive analysis of mortality data across four nations Palliative Medicine 2021. Figure 3

Verband tussen kanker en lagere sociaal-economische status

- Veel vormen van kanker komen vaker voor bij lage inkomensgroepen.
- Bij sommige vormen van kanker is het stadium bij diagnose minder gunstig bij lage inkomensgroepen.
- Mensen met een lagere SES nemen minder vaak deel aan bevolkingsonderzoeken en aan het HPV-vaccinatieprogramma

Rapportage IKNL (februari 2024)

Beleidsmatige ontwikkelingen

- **Integraal zorgakkoord**

- Tafel verbeteren samenwerking sociaal domein, zorg en GGZ
- Regioplannen

- **Visie op eerstelijnszorg (veldpartijen)**

Kernboodschap: de eerstelijns krijgt veel zorgvragen met een sociale achtergrond en heeft behoefte aan meer samenwerking met sociaal domein

Integraal Zorgakkoord

Samen werken aan gezonde zorg

Nederland heeft een hoogontwikkelde gezondheidszorg. Maar de **kwaliteit** en de **toegankelijkheid** van onze zorg en ondersteuning staan onder druk. De vraag naar zorg neemt toe, vooral door de vergrijping. Tegelijkertijd zijn er grenzen aan de beschikbaarheid van zorg, door de toenemende **krachte op de arbeidsmarkt**. De groeiende zorgvraag zorgt bovendien voor een uitdaging bij het **betaalbaar houden** van de zorg. Als we doorgaan op de huidige weg, loopt het vast en kan niet meer iedereen rekenen op goede en tijdige zorg en ondersteuning. Daarom werken we aan verbetering. Dat doen we **samen**: patiëntenverenigingen, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, gemeenten en de overheid. We vragen **iedereen in Nederland** met ons mee te doen. Want alleen samen kunnen we zorgen voor goede zorg, ondersteuning én voor een gezonde samenleving.

! Scenario als we doorgaan op de huidige weg

Patiënten en cliënten geen tijdige zorg en ondersteuning

Overbelaste zorgprofessionals

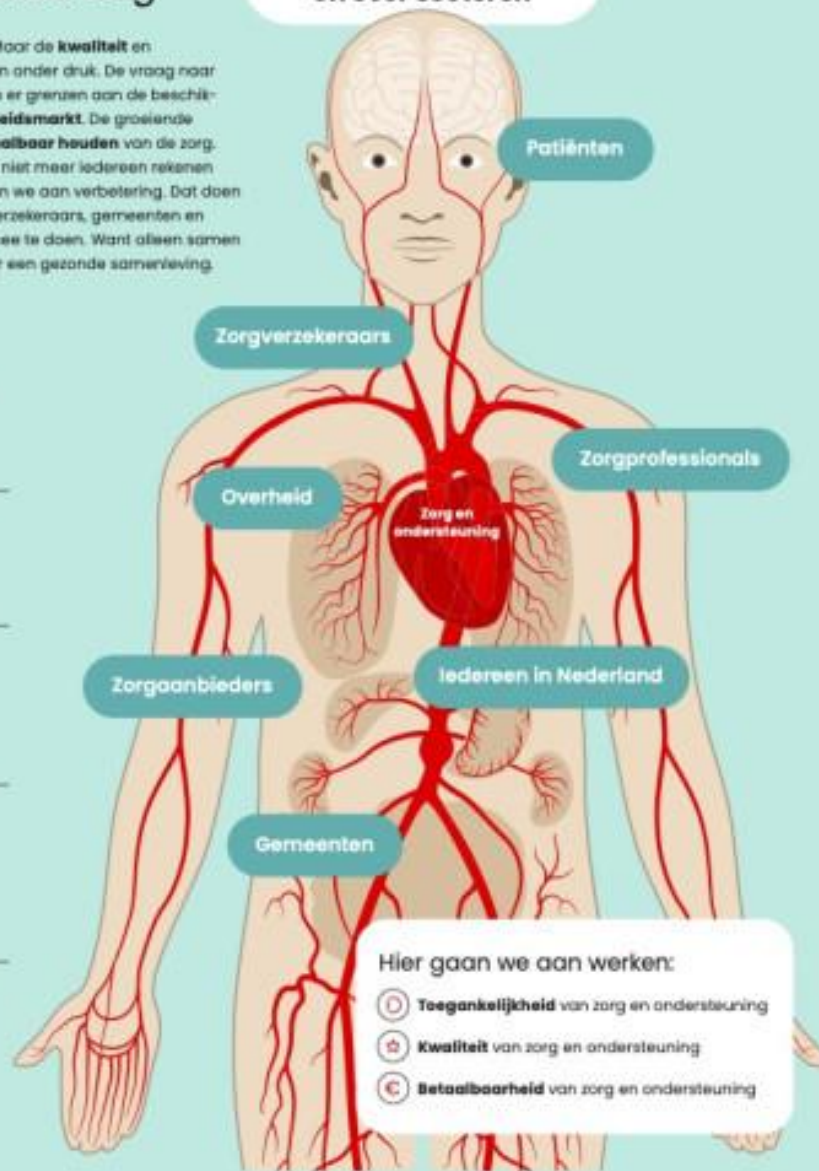
Geld van ons nationaal inkomen dat nodig is voor zorg

Nederlandse werknemers die nodig zijn in de zorg

Samenwerking tussen en over sectoren

Hier gaan we aan werken:

- Toegankelijkheid** van zorg en ondersteuning
- Kwaliteit** van zorg en ondersteuning
- Betaalbaarheid** van zorg en ondersteuning

Waar gaan we naartoe?

Meerwaarde voor de patiënt of cliënt
Zorg is aantoonbaar effectief

Samen met de patiënt of cliënt
Patiënt en zorgprofessional staan samen aan het roer

Juiste zorg op de juiste plek
Dichtbij huis waar het kan, verder van huis voor complexe zorg

Gericht op gezondheid i.p.v. ziekte
Kwaliteit van leven staat centraal

Goede werkomgeving voor zorgprofessionals
Verminderen werkdruk en administratief gedoe

Wat gaan we doen de komende jaren?

Zorg die echt helpt en past bij de situatie van de patiënt

Meer samenwerking binnen de regio en tussen sectoren

Derdelijnszorg laagdrempelig en dichtbij

Samenwerking sociaal domein, huisartsenzorg en ggz

Zorg voorkomen door gezond leven en preventie

Vergroten werkplezier in de zorg

Verbeteren van digitalisering en gegevensuitwisseling

Verbeteren contractering

Visie eerstelijnszorg

- Verantwoordelijkheid van de burger
- Meer afstemmen met sociaal domein (in de regio)
- Zorg digitaal ondersteund waar mogelijk
- Zorg op de juiste plek, samen beslissen en proactieve zorgplanning
- Hechte samenwerking in wijk, dorp, stad. Sociaal domein als partner

Visie eerstelijnszorg 2030

Instream eerstelijnszorg:

We stimuleren burgers met voldoende draagkracht om meer zelfmanagement in te zetten, bijvoorbeeld (digitale) zelfhulp, technologische hulpmiddelen, preventieve oefeningen en juiste voorzieningen.

1

2

Regionale aanspreekbaarheid

6

Hechte wijkverbanden

5

3

4

Wijkniveau

In de wijk:
Een vaste kern van eerstelijnszorgverleners zorgt voor samenhangende, continue en persoonsgerichte zorg.

Zorg op maat:
Eerstelijnszorg, die past bij de persoonlijke situatie en bijdraagt aan kwaliteit van leven.

In de regio: Beter organisatie van de zorg en betere samenwerking in de regio via een eerstelijnszorgverband in elke regio.

Doelen visie eerstelijnszorg

- 1 Doel 1: Verminderen van ongewenste druk op de eerstelijnszorg
- 2 Doel 2: Goede voorbereiding op en toeleiding naar de eerste lijn
- 3 Doel 3: Passende eerstelijnszorg, met focus op gezondheid en kwaliteit van leven, waar van meerwaarde digitaal ondersteund
- 4 Doel 4: We benutten de capaciteit binnen de eerstelijnszorg beter; waar nodig organiseren we taken anders
- 5 Doel 5: Hechte samenwerking in de wijk tussen professionals, zodat proactief kan worden ingespeeld op de gezondheidsproblemen
- 6 Doel 6: Aanspreekbaarheid van eerstelijnszorg, samenwerking op regionaal niveau voor het oplossen van knelpunten in de hele keten; beschikbare 24/7 infrastructuur voor de eerstelijnszorg voor crisissituaties

Verbinding tussen tweede-, derde- en eerstelijnszorg

Landelijk:

Onderling vertrouwen en vermindering van regeldruk en administratie

Ontwikkelen van landelijke kwaliteitskaders en samenwerkingsafspraken voor verdeling taken binnen de eerstelijnszorg

Passende bekostiging, contractering en verantwoording

Ontwikkelen waar nodig van aanvullende wet-/regelgeving

Landelijk monitoren van de voortgang

Onderzoek naar communities van zorg

Dutch/Flemish learning network
compassionate communities (2022)

Trudy Schutter
Spiritual caregiver
Phd Radboudumc / Agora

Het sociale domein

- 345 gemeenten
- Vanaf 2005 toenemende decentralisatie van landelijke naar plaatselijke overheden. (jeugdzorg, werk & inkomen, zorg voor ouderen)
- Wat is het sociaal domein precies en wie gaat erover?
- Zorgen over houdbaarheid vanuit VNG (Sharon Dijksma)

Een speelveld met vele spelers ?

Wat is er allemaal en hoe verhoudt zich dat?

Ministerie van
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

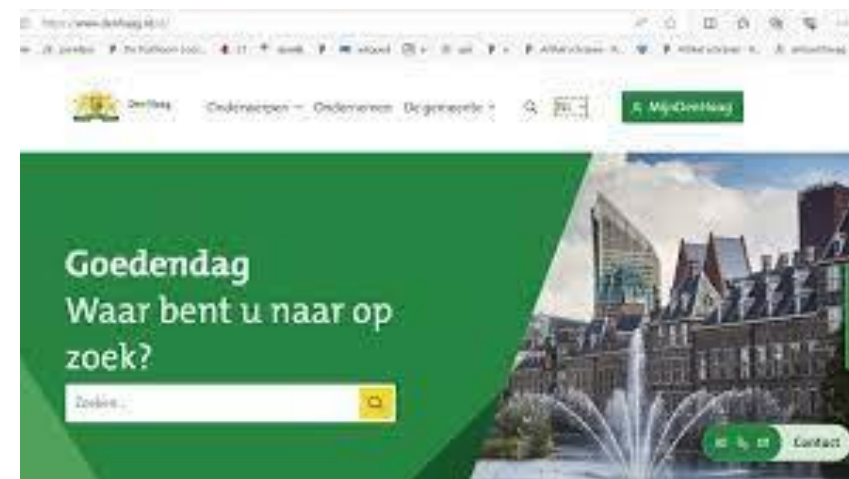
Besluitenlijst Raadvergadering

Datum	21-01-2014
Tijd	20:00 - 21:00
Locatie	Raadhuis
Voorzitter	J.A. de Bont (VVD)
Wethouder	de heer C. van Duiven
Wethouder	de heer S. van Aarts
Wethouder	de heer A. Arnds
Wethouder	de heer E.J.C. van Beest
Wethouder	mevrouw B.W. Buijsman
Wethouder	de heer C. van der Bij
Wethouder	de heer C.J. van Ieper
Wethouder	de heer L. de Jonge
Wethouder	de heer J.A. de Jongh
Wethouder	de heer J.W. Lammert
Wethouder	de heer C. de Lange
Wethouder	de heer T.J. Laursma
Wethouder	de heer C. van den
Wethouder	de heer M. Grootaard
Wethouder	mevrouw C.B. van Rooijen van Gref
Wethouder	mevrouw T.C. Verbeek-Walton
Wethouder	de heer H.W. van Veen
Wethouder	de heer A. Willems
Wethouder	de heer C.J.D. van Dijk
Wethouder	mevrouw A. van der Wal
Wethouder	mevrouw J. van der Wal
Wethouder	mevrouw J.C. van der Wal
Wethouder	mevrouw L.T. van der Wal
Wethouder	de heer H.W. de Korte

1. Raad van Bestuur
2. Raad van Bestuur

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Rol sociaal domein in palliatieve zorg niet vanzelfsprekend

- Onderzoek Brent Taelis (KU Leuven, promotie januari 2024)
- Palliatieve zorg competenties onder sociaal werkers beperkt aanwezig (belang onderwijs & coaching)
- Rol ambiguïteit aangaande palliatieve zorg (vaak administratief & praktisch, waardering zorgverleners)
- Regulering die een proactieve rol vanuit sociaal domein in de weg staat (financiering)

En de rol van de burger...

leuker kunnen we
het niet maken,
wel makkelijker

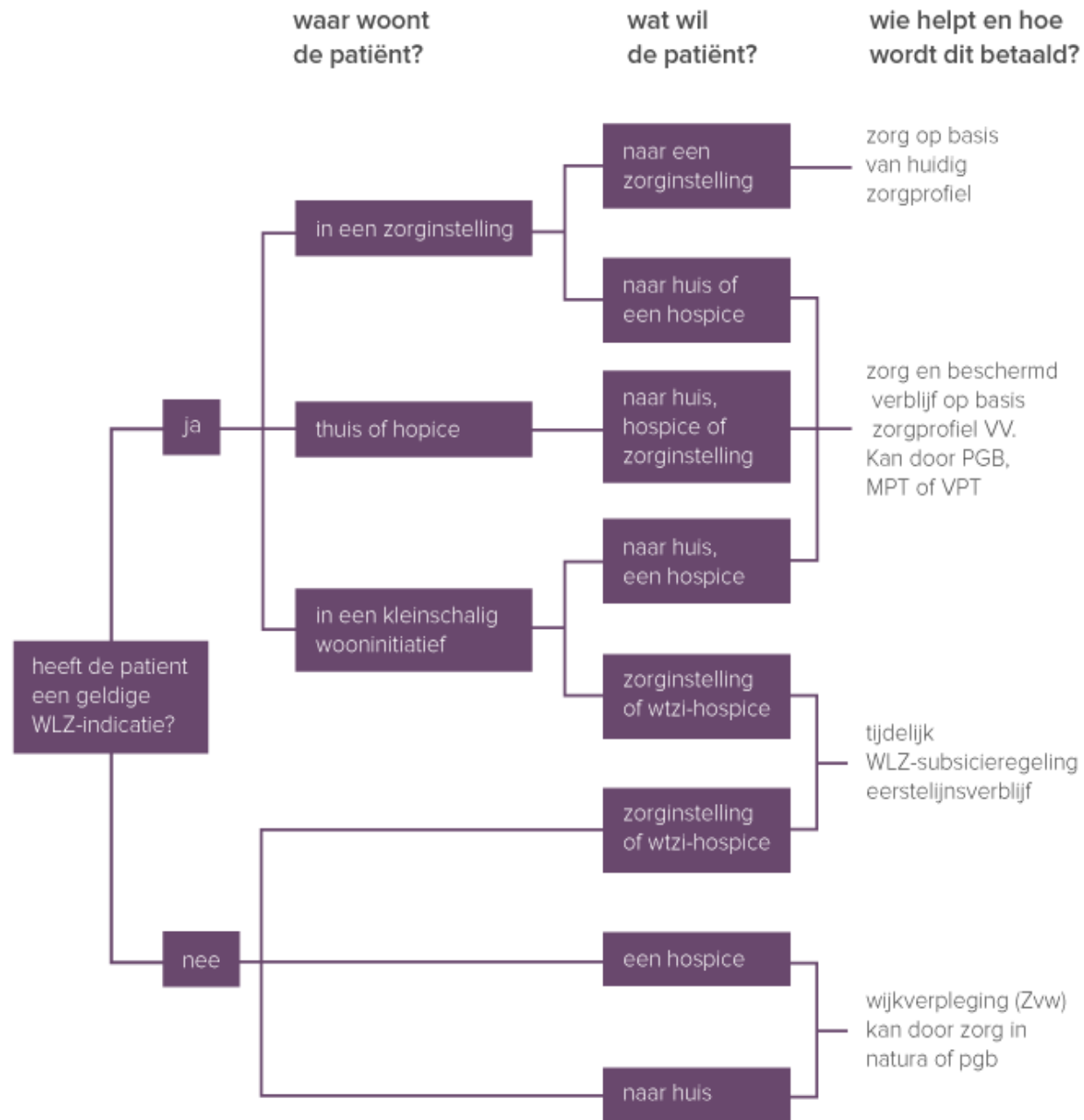
GA NAAR Super de Boer EN
Koop een pak HAGELSLAG en neem
de wortel uit de ongedroogde streepjes-
code. Trek dit af van de onder box 4
vermelde 10,034 % van het bedrag
onder nummer 12 G...

Niet leuker, niet makkelijker

Literacy??

Eigen bijdrage, eigen risico, regelwoud, tijdsdruk

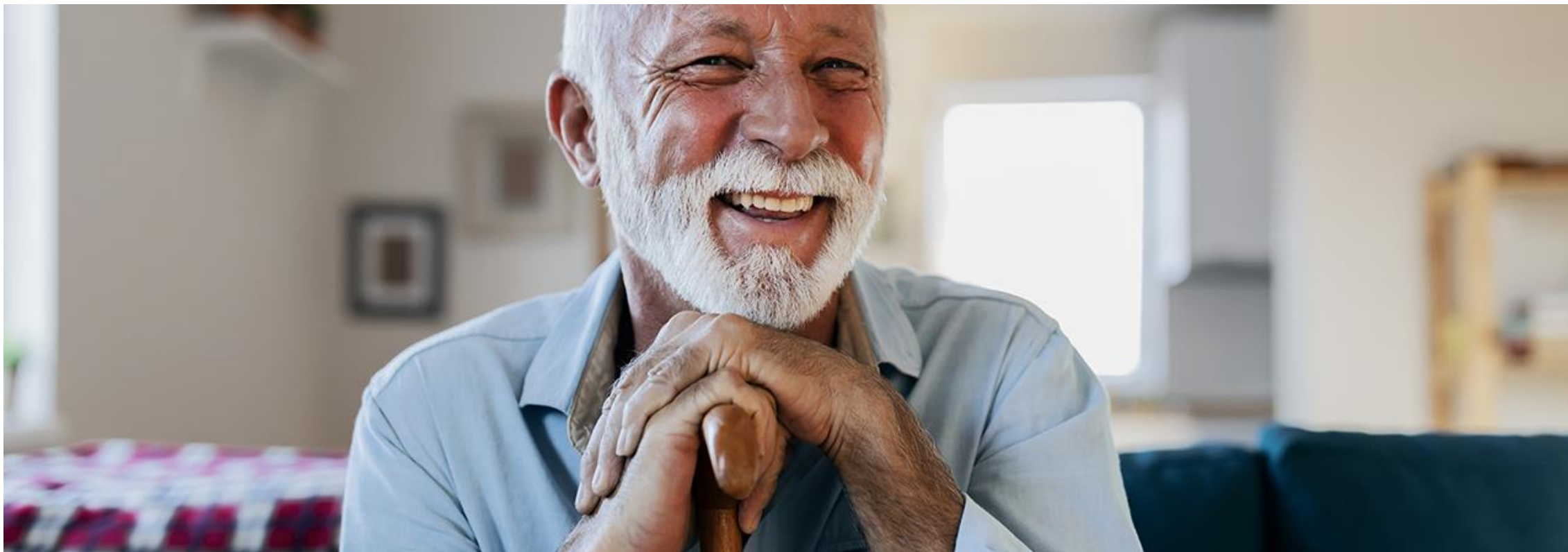

Het belang van een gesprekstafel (Zundert!)

En voor wie we dit doen!

Sociale ondersteuning voor mensen met palzorg behoefte

- Er zijn nog weinig kennis over de manier waarop zorgverleners, social domein en informele netwerken van patienten zich tot elkaar verhouden
- *De sociale dimensie van palliatieve zorg is wel benoemd maar weinig onderzocht*
- Publieke gezondheid en palliatieve zorg

Agora Welke vragen kan iemand hebben in deze fase van het leven?

Scoping review

Onderzoeksvragen:

Sociale ondersteuning in de palliatieve fase in de thuissituatie...

- Wie geeft deze sociale ondersteuning?
- Wat zijn belangrijke kenmerken?
- Wanneer is deze ondersteuning afdoende?

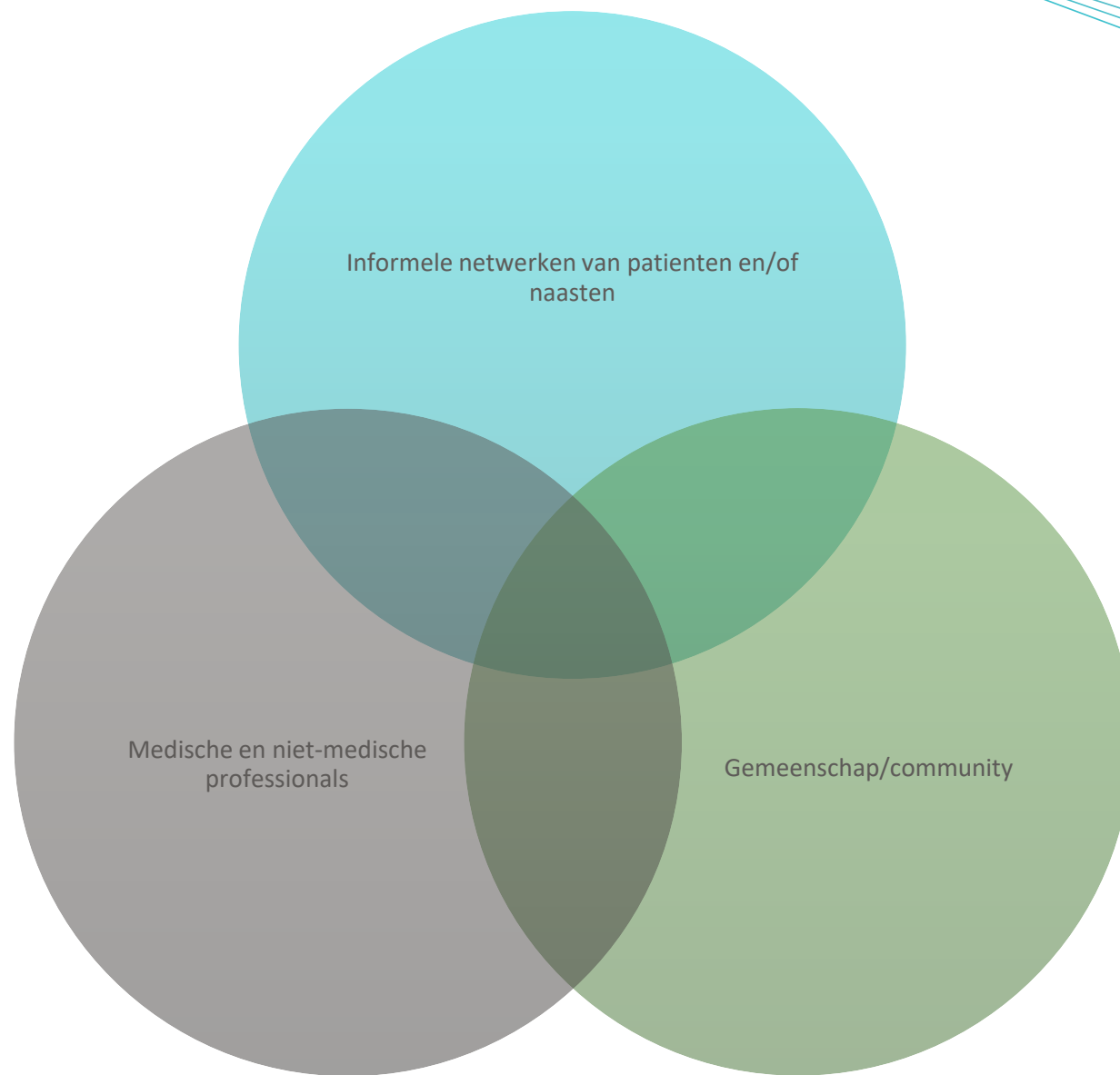

Resultaten

(1/3)

De 33 geïnccludeerde artikelen...

- zijn m.n. over kwalitatieve onderzoeken, belangrijkste methoden interviews en focusgroepen met patiënten, naasten, nabestaanden
- 11 uitgevoerd in Groot-Brittanië, 9 in Australië, de overige in België, Canada, Ierland, Oostenrijk, Nieuw-Zeeland, Spanje, Zweden en Zwitserland
- 11 artikelen met resultaten van interventies, overige zijn exploratief

Resultaten

(2/3)

11 artikelen met resultaten van 8 interventies:

- ELSA-study (Walshe et al, 2016)
- Nav-CARE (Pesut et al, 2017; Pesut et al, 2022)
- Compassionate Communities Connectors model (Aoun et al, 2022; Aoun et al, 2023)
- Macmillan Carers Project (Ryan et al, 2008)
- HELP-project (Gridrod & Rumbold, 2018)
- VicCC (Gómez-Batiste et al, 2018)
- Todos Contigo (Librada-Flores et al, 2018; Librada-Flores, 2023)
- Walking each other home (Marsh, 2017)

Resultaten

(3/3)

- Familie, vrienden en buren zijn de belangrijkste bron van sociale ondersteuning voor patiënten, naasten en nabestaanden
- De gemeenschap is een potentiële bron van sociale ondersteuning maar betrokkenheid van de gemeenschap kan worden belemmerd
- Vrijwilligers en professionals kunnen de sociale ondersteuning door het informele netwerk versterken, aanvullen en vervangen

Palliative
Care is

whole
person

for the entire
dying journey

for every
age and
every stage

about the
community
of care

about
choice, autonomy
& dignity

<https://www.cotaqld.org.au/>

Onderzoek naar mensen met verslavingsproblematiek

Exploring the spiritual dimension and
life values of people with severe illness:
towards an inclusive and
person-centered approach to care

Anne Frederieke Ebenau-Geujen

Anne Ebenau

(Spiritual caregiver / PhD Radboudumc palcare center)

An inclusive and person centered approach to care

- >How to deal with closed communication?
- >People live in the 'here and now', how to have proactive care talks?
- >Dealing with burdened family members (if any)?
- >Fit into hospice structure (deviant attitudes)?

Onderzoek naar wat mensen belangrijk vinden

Liza van Lent
Joint PhD
/ErasmusMC oncology
/ Radboudumc palcare
/AMC communication

Annet Olde Wolsink (physiotherapist)
(PhD Saxion/Radboudumc palcare):

A patiënt is not his chronic lung or heart disease: who is the unique individual?

Core values of patients with advanced cancer considering participation in an early-phase clinical trial: a qualitative study. van Gurp JLP, van Lent LGG, Stoel N, van der Rijt CCD, de Jonge MJA, Pulleman SM, van Weert JCM, Hasselaar J. *Support Care Cancer*. 2022

Schubert

LITANIE

Rust in vrede, alle zielen